

นามว่า มหาจุฬา

โดย ดร.พระมหาวิ ฐานวโร

มหาจุฬา

คำว่ามหาจุฬา เป็นชื่อย่อที่นิยมเรียกติดปากกันทั่วไป มาจากคำเต็มว่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ไม่มีการันต์ที่คำว่ากรณ แต่อ่านว่า กรณ) คำแกนของคำนี้คือ จุฬาลงกรณ อันเป็นพระนามของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาปิยมหาราช รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คำนี้มีคำเฉลิมพระนามทั้งนำหน้าคือมหา และลงท้ายคือราชวิทยาลัย เป็นพระนามของพระองค์ที่พระราชทานให้เป็นชื่อสถาบันการศึกษาสำหรับพระสงฆ์ ดังนั้น คำว่ามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนี้ จึงมีความหมายว่า “แหล่งความรู้ที่ยิ่งใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว องค์พระปิยมหาราช”

กว่าจะเป็นจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แรกที่เดียวพระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายการสอนพระปริยัติธรรมจากศาลาบอกพระปริยัติธรรมภายในวัดพระศรีรัตนศาสดารามมาที่วัดมหาธาตุ เพื่อเป็นที่เล่าเรียนของพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายและคฤหัสถ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๐ ได้เปิดการเรียนการสอนเรื่อยมา ถึง พ.ศ. ๒๔๓๒ ได้พระราชทานที่แห่งใหม่นี้ว่า “มหาธาตุราชวิทยาลัย” ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามจาก “มหาธาตุวิทยาลัย” เป็น “มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติยศของพระองค์ ดังนั้น เมื่อนับอายุกาลของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้วจะมีอายุ ๑๐๘ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่ถ้านับตามที่มหาจุฬาเปิดการศึกษาตามรูปแบบมหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ จะมีอายุ ๕๗ ปี ดังที่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะพุทธศาสตร์ ได้จัดงานอนุสรณ์ ๕๐ ปี อุดมศึกษามหาจุฬา ขึ้นมาที่วัดศรีสุทธาราม บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ตรามหาจุฬาฯ

ตราหรือ โลโก้ (logo) มหาจุฬาฯ มี ๒ แบบ คือ
แบบที่ ๑

เป็นรูปวงกลมธรรมจักร ภายในเป็นพานแก้วเชิงเทียนที่กำลังจุดไฟอยู่ มีรัศมีกำลังสว่างไสว ข้างพานจะบอกว่ มจร (บางแห่งบอก พ.ศ. ๒๔๕๐) หมายถึงปีที่เปิดระดับอุดมศึกษา รอบนอกของพานแก้วนี้จะลงพุทธพจน์ว่า ปัญญา โลกัสมิ ปัชโชโต รอบวงกลมแถบล่างมีข้อความว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้เป็นหัวกระดาษเอกสารทางราชการ

แบบที่ ๒

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เป็นพานแก้วอยู่ในวงธรรมจักร เชิงเทียนมีรัศมีกำลังสว่างไสวอยู่นอกวงธรรมจักรเป็นรูปโคม ฐานตั้งพานมีคำว่า ม. จ. ร. คาคโบริวตรงฐานพานแก้ว ใช้ในกรณีเป็นสัญลักษณ์ของสถานที่ สิ่งของ ปักเสื้อผ้า ประกอบกับเอกสารประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

ระบบการเรียนการสอน

จัดการเรียนการสอนเป็นระบบทวิภาค (semester) ปีละ ๒ เทอม ๆ ละ ๑๖ สัปดาห์ เรียนเทอมแรก ประมาณ ๑๓ รายวิชา คิดเป็นหน่วยกิต ๒๑ หน่วยกิต เทอมที่สอง ๑๑ รายวิชา ๒๒ หน่วยกิต เป็นต้น ใช้เวลาเรียนภาคทฤษฎี ๔ ปี เป็นภาคปฏิบัติอีก ๑ ปี จึงจะถือว่าสำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยจะประสาทปริญญาให้แก่พระนิสิตผู้สำเร็จการศึกษา และเรียกผู้สำเร็จการศึกษานี้ว่า พุทธศาสตรบัณฑิต (พช.บ.) (ไม่มี ทัศนศาสตร์ที่ ร)

เวลาเรียน

เรียนภาคปกติ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ หยุดวันพระวันอาทิตย์ วันนักขัตฤกษ์และวันหยุดราชการ ส่วนวันใดตรงกับวันพระจะยกวันนั้นไปเรียนชดเชยวันเสาร์

ฐานะของมหาจุฬาฯ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ มหาจุฬาฯ ได้มีพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับปริญญาตรี สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้คือ รับรองวิทยฐานะเปรียญธรรม ๕ ประโยค และปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งให้มีศักดิ์สิทธิ์เท่าปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยทั่วไป

สถานภาพของมหาจุฬาฯ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ ด้วยความพยายามอย่างไม่หยุดยั้งของคณะผู้บริหารมหาจุฬาฯ ที่จะทำความฝันอันนี้ให้เป็นจริง แต่แล้วก็เป็นจริงอย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า วิริเยน ทุกขมจเจติ ในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๐ พระบาทสมเด็จพระปรมิถรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลปัจจุบัน ได้มีพระบรมราชโองการ ทรงลงพระปรมาภิไธย ในพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ในที่สุดก็ได้พระราชบัญญัติฉบับประกาศใช้ในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๔ ตอนที่ ๕๑ มหาจุฬาฯ เปลี่ยนฐานะเป็นมหาวิทยาลัยอยู่ในการกำกับของรัฐบาลตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

มหาวิทยาลัย มหาจุฬาฯ

อันว่ามหาจุฬาฯ นามกระเดื่องอันนี้ก็ได้มีคำนำหน้าอีกคำหนึ่ง คือมหาวิทยาลัย คำนี้ได้บังเกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๐ อันเป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นปีที่ ๕๒ ในรัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย เรียกพระราชบัญญัตินี้ว่า “พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐” ะได้ประกาศใช้ในพระราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นระบบทางราชการ

คณะที่เปิดศึกษาในปัจจุบัน

ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเปิดสอน ๔ คือ

- ๑) คณะพุทธศาสตร์ เปิดสอน จำนวน ๕ สาขาวิชา
- ๒) คณะครุศาสตร์ เปิดสอน จำนวน ๕ สาขาวิชา
- ๓) คณะมนุษยศาสตร์ เปิดสอน จำนวน ๔ สาขาวิชา และ
- ๔) คณะสังคมศาสตร์ เปิดสอน จำนวน ๓ สาขาวิชา

ในระดับปริญญาโท มี ๓ สาขา คือ

- ๑) สาขาปรัชญา

- ๒) สาขาพระพุทธศาสนา มี ๒ หลักสูตร คือภาษาไทยและนานาชาติ
- ๓) สาขาธรรมนิเทศ
- ๔) สาขาวิชาภาษาบาลี

ในระดับปริญญาเอก มี ๒ สาขาวิชา คือ

- ๑) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
- ๒) สาขาวิชาปรัชญา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาฯ ผู้พิชฌุโลก การเดินทางของมหาจุฬาฯ ผู้จังหวัดพิชฌุโลกนั้นเดินทางมาด้วยความยากลำบากหัวใจอย่างยิ่งยวด ยากอย่างไรนั่นสุดที่จะพรรณนาภายในหน้ากระดาษนี้ได้ แต่ก็คิดว่าถึงยากขนาดไหนก็คุ้มค่าที่สุด เพราะเป็นการสร้างสถาบันแห่งอนาคตของชีวิตที่กินไม่รู้จักหมด ต่อไปนี้ เป็นการบันทึกการขอตั้งห้องเรียนฯ มจร.พิชฌุโลก

บันทึกการเดินทาง มจร. ผู้พิชฌุโลก

๑. เดือนมิถุนายน ๒๕๔๐ เริ่มดำเนินการทำโครงการขยายห้องเรียนฯ เสนอมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. วันที่ ๓ กรกฎาคม ได้เสนอโครงการฯ ต่อมหาวิทยาลัย
๓. วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๐ มหาวิทยาลัยได้ส่งเจ้าหน้าที่บริหารมาที่พิชฌุโลก เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในเบื้องต้น จำนวน ๘ ท่าน คือ

- ๑) พระศรีปริยัตโมลี (สมชัย กุศลจิตโต) รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ
- ๒) พระมหาขุนทอง สุวณฺณเมโธ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการวิทยาเขต
- ๓) พระมหาโกวิทย์ สิริวณฺโณ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
- ๔) พระมหาสุรพล สุจริโต รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและวางแผน
- ๕) พระมหาธีรพันธ์ วชิรญาโณ หัวหน้าภาควิชาปรัชญา
- ๖) พระมหาประสิทธิ์ พรหมรตี รองคณบดีคณะพุทธศาสตร์
- ๗) พระมหาทวี อิศุสริญาโณ ผู้อำนวยการกองการประเทศ
- ๘) นายบรรษา พ่วงแดง อาจารย์

๔. วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ คณะกรรมการวิชาการมหาวิทยาลัยได้ประชุมพิจารณาและได้มีมติเห็นชอบในหลักการ ได้ส่งคณะกรรมการมาชุดหนึ่ง ตามข้อ ๓

๕. วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ดร. พระมหาทวี ฐานวโร ได้เดินทางไปรับฟังรายงานจากรองคณบดีคณะพุทธศาสตร์ ได้รับคำให้การว่าให้ดำเนินการได้ในขั้นเตรียมการสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากร

๖. วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐ ทางวัดใหญ่ได้จัดประชุมคณะกรรมการชุดแรกมีผู้เข้าร่วมประชุม ๒๑ ท่านมี พระราชรัตนมุนี เป็นประธาน ดร. พระมหาทวี ฐานวโร เป็นเลขานุการ ทุกท่านเข้าร่วมรับฟังด้วยความสนใจ หลายท่านคาดว่าเสร็จไปนานแล้ว บางคนว่า เขาจะให้เปิดหรือ

๗. วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๑ ทางมหาวิทยาลัยได้ส่งเจ้าหน้าที่บริหารมาร่วมประชุมประกอบด้วย

๑. พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

๒. พระมหาขุนทอง สุวณฺณเมโธ รองอธิการบดีฝ่ายวิทยาเขต

๓. พระมหาประสิทธิ์ พุทธิมรฺตี รองคณบดีคณะพุทธศาสตร์ ทั้ง ๓ ท่านได้โดยสารมาโดยเครื่องบิน ส่วนพระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต) ตกเครื่องบินทั้ง ๒ เทียว

เวลา ๐๘.๓๐ น. ได้เริ่มประชุม ที่สำนักเลขานุการเจ้าอาวาส

๘. วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๑ ทางวัดใหญ่ ประกอบด้วย พระราชรัตนมุนี ดร. พระมหาทวี ฐานวโร และนายไสว แก้วเกตุ ได้เดินทางไปประชุมกับคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยที่ตึกอาคารมหาวิทยาลัย เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๐๐ น. มีพระราชวรมนี อธิการบดี เป็นประธาน ใช้เวลาพิจารณาเรื่องนี้ หนึ่งชั่วโมงสามสิบนาที ในการประชุมครั้งนี้ มีผู้พูดให้การสนับสนุนคือ พระศรีปริยัติโมลี พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ พระมหาโกวิทย์ สิริวณฺโณ ได้ทักท้วงเอกสารไม่ครบเรื่องหนังสือรับรองจากเจ้าอาวาส และให้รวมเอกสารเข้าเป็นชุดเดียวกัน

ในการประชุมครั้งนี้ได้ปรับเปลี่ยนเอกสาร โครงการจากวิทยาลัยสงฆ์เป็นศูนย์การศึกษาในลักษณะขยายห้องเรียน เพื่อไม่ให้ขัดกับพระราชบัญญัติ มหาจุฬาฯ

๙. วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๑ ดร. พระมหาทวี ฐานวโร ได้เดินทางไปกรุงเทพเพื่อเสนอโครงการต่อกรรมการสภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาฯ

๑๐. วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ทางมหาวิทยาลัยได้กำหนดประชุมกรรมการสภามหาวิทยาลัยได้นำเรื่องนี้บรรจุเข้าวาระ พร้อมกันนี้ได้แจ้งให้พระราชรัตนมุนีเข้าร่วมประชุมชี้แจงต่อสภาด้วย พระราชรัตนมุนีได้เดินทางไปชี้แจงพร้อมด้วย ดร.พระมหาทวี ฐานวโร และนายไสว แก้วเกตุ

๑๑. ภายหลังสภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติแล้ววันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ - มีนาคม - เมษายน และครึ่งเดือนแรกของพฤษภาคม ได้ทำการประชาสัมพันธ์รับสมัครนักศึกษาทั่วประเทศ เน้นไปที่โรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้วยแผ่นโบว์ชัวร์ และติดคัตเอาท์ 3 ที่ คือด้านหน้าด้านหลังวัดพระศรีฯ และหน้าวัดคูหาสวรรค์ (ยังเหลือแต่ป้ายยักษ์ที่จะให้เทวดาเอ็ดรับทำ)

๑๒. วันที่ ๑๘ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ดร.พระมหาทวี ได้จัดทำโครงการอบรมติวสอบเข้าตามธรรมเนียมของมหาจุฬาฯ มีคณาจารย์จำนวน ๕ ท่าน พระนิสิตจำนวน ประมาณ 36 ท่าน สถานที่ใช้ศูนย์ปริยัตินิเทศก์ของวัดใหญ่ ได้รับความสนใจและเป็นที่ยึดมั่นมากขึ้น มั่นใจว่าจะเปิดจริงเป็นอยู่จริง

๑๓. ทางห้องเรียนฯ กำหนดเปิดปฐมนิเทศไว้ในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๑ โดยได้เชิญคณะผู้บริหารมหาจุฬาฯ เข้าร่วมด้วยประมาณ ๘ ท่าน และนิมนต์ตัวแทนมหาจุฬาฯ ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง "ความก้าวหน้าของมหาจุฬาฯ ในอนาคต" คาดว่าจะมีผู้เข้าร่วมพิธีการดังกล่าวประมาณ ๓๐๐ ท่าน

นามว่า มหาจุฬา ๔๗ หน้า ๖

โครงการขยายห้องเรียนเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่บัดนั้นถึงบัดนี้ ในปี ๒๕๔๗

“เมื่อคืนน้ำก็อย่าลืมต้นน้ำ”

เอวัง